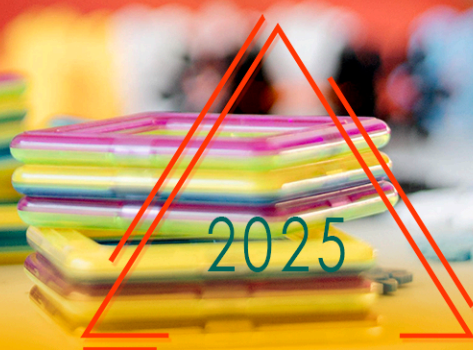
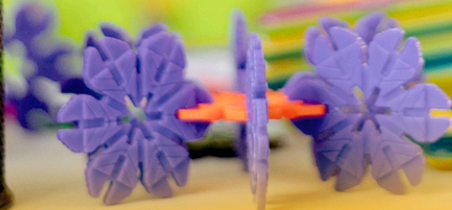

Міністерство освіти і науки України

Державна наукова установа

«ІНСТИТУТ ОСВІТНЬОЇ АНАЛІТИКИ»

**ПРО СТАН ВИКОНАННЯ ЗАХОДІВ
ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ СТРАТЕГІЇ
РОЗВИТКУ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ
НА ПЕРІОД ДО 2029 РОКУ ЗА 2024 РІК
ТА ПЕРІОД СІЧЕНЬ–ТРАВЕНЬ 2025 РОКУ**

НАУКОВИЙ КОЛЕКТИВ АВТОРІВ

Терещенко Г. М., заступник директора з науково-організаційної роботи, к.е.н.;

Кир'янов А.В., заступник директора з науково-проектної роботи та ІТ;

Барабаш О. А., заступник начальника відділу освітнього інформаційного забезпечення;

Денисюк О. Я., заступник начальника відділу освітньої статистики і аналітики;

Іриневич Ю. В., заступник начальника відділу адміністрування освітніх інформаційних систем, к.е.н.;

Дронь Т. О., науковий співробітник сектору шкільної освіти відділу освітньої статистики і аналітики;

Леснікова М. В., завідувач сектору професійної освіти відділу освітньої статистики і аналітики, к.е.н., с.н.с.;

Титаренко Н. В., завідувач сектору шкільної освіти відділу освітньої статистики і аналітики;

Ткаченко В. В., науковий співробітник сектору дошкільної освіти відділу освітньої статистики і аналітики;

Шараєвська М. І., завідувач сектору галузевої статистичної звітності відділу освітнього інформаційного забезпечення;

Чимбай Л. Л., завідувач сектору системного та телекомунікаційного забезпечення звітності відділу освітнього інформаційного забезпечення;

ЗМІСТ

		Стор.
	Вступ	5
	Огляд	6
1.	Стратегічна ціль 1. Отримання кожною особою гарантованих державою освітніх послуг, спрямованих на розкриття її потенціалу, максимальний розвиток і соціалізацію, з урахуванням її індивідуальних можливостей та потреб	8
1.2.	Операційна ціль 2. Фінансування інклюзивного навчання здійснюється відповідно до фактичних даних закладів освіти щодо потреб кожного учасника освітнього процесу	8
1.2.1.	<i>Завдання 2.</i> Удосконалити систему автоматизації роботи інклюзивно-ресурсних центрів у частині внесення даних з розподілом за статтю і віковими групами всіх здобувачів освіти з особливими освітніми потребами, а також закладів та фахівців, які надають послуги дітям з особливими освітніми потребами та їх сім'ям на всіх рівнях освіти	8
1.2.1.1.	<i>Захід 1)</i> розробити єдиний підхід до збору статистичної інформації про всіх здобувачів освіти з особливими освітніми потребами, а також про заклади та фахівців, які надають послуги дітям з особливими освітніми потребами та їх сім'ям на всіх рівнях освіти	8
1.2.1.1.	<i>Захід 2)</i> внести зміни до Положення про систему автоматизації роботи інклюзивно-ресурсних центрів, затвердженого наказом МОН від 2 листопада 2020 р. № 1353	14
1.2.2.	<i>Завдання 3.</i> Запровадити моніторинг і оцінку ефективності використання видатків на інклюзивне навчання	15
1.2.2.1.	<i>Захід.</i> Запровадити моніторинг і оцінку ефективності використання видатків на інклюзивне навчання (лютий 2025 р.)	15
2.	Стратегічна ціль 2. Отримання кожною особою якісних освітніх послуг відповідно до індивідуальних потреб у комфортному, безпечному, безбар'єрному, дружньому до кожного учасника освітнього процесу інклюзивному освітньому середовищі	16
2.1.	Операційна ціль 1. Заклади освіти доступні для всіх учасників освітнього процесу	16

2.1.1.	<i>Завдання 1.</i> Створити зручне, доступне та безпечне інклюзивне освітнє середовище у закладах освіти	16
2.1.1.1.	<i>Захід 1)</i> запровадити систему збору та аналізу даних про рівень доступності, безпечності та інклюзивності освітнього середовища закладів освіти	16
2.2.	Операційна ціль 3. Запроваджуються механізми надання додаткової підтримки здобувачам освіти з особливими освітніми потребами відповідно до їх потреб та можливостей	18
2.2.1.	<i>Завдання 2.</i> Забезпечити систематичний психолого-педагогічний супровід осіб з особливими освітніми потребами в закладах освіти	19
2.2.1.1.	<i>Захід 1)</i> провести дослідження щодо роботи команд психолого-педагогічного супроводу в закладах освіти в умовах інклюзивного навчання	19
2.2.1.2.	<i>Захід 2)</i> провести аналіз діяльності інклюзивно-ресурсних центрів	20
2.2.2.	<i>Завдання 7.</i> Забезпечити надання освітніх послуг особам з особливими освітніми потребами, що перебувають у закладах соціального захисту населення, для подальшої побудови їх освітньої та професійної траєкторії	21
2.2.2.1.	<i>Захід 1)</i> розробити систему збору статистичних даних з розподілом за статтю і віковими групами щодо дітей, не охоплених освітою, зокрема в закладах соціального захисту	21
2.3.	Операційна ціль 4. Матеріально-технічна база та ресурсне забезпечення закладів освіти відповідають потребам всіх здобувачів освіти	23
2.3.1.	<i>Завдання 3.</i> Забезпечити підвезення до закладів освіти та у зворотному напрямку здобувачів освіти з особливими освітніми потребами, які цього потребують	23
2.3.1.1.	<i>Захід 2)</i> забезпечити моніторинг підвезення осіб з особливими освітніми потребами, які цього потребують, до закладу освіти та у зворотному напрямку	23
3.	Статистичні дані розвитку інклюзивного навчання за 2024 рік та період січень–травень 2025 року	25
	Висновки і рекомендації	41

Вступ

Національна стратегія розвитку інклюзивного навчання на період до 2029 року визначає рамки системної трансформації освітнього середовища з метою створення безбар'єрної та доступної освіти для всіх. Її реалізація базується на міжвідомчій взаємодії та впровадженні конкретних заходів у різних складниках освіти: дошкільній, загальній середній, професійній (професійно-технічній).

Упродовж 2024 – на початку 2025 років спостерігається певна позитивна динаміка у реалізації стратегічних і операційних цілей щодо розвитку інклюзивного навчання, зокрема щодо удосконалення статистичного обліку дітей з ООП, оновлення форми 1-ІРЦ, автоматизації процесів в ІРЦ, удосконалення державної звітності з інклюзії у всіх складниках і на всіх рівнях освіти. Водночас аналіз стану виконання заходів виявив і низку викликів, що потребують посиленого контролю та доопрацювання нормативно-правової та методичної бази.

Огляд

У червні 2024 року Кабінет Міністрів України ухвалив **Національну стратегію розвитку інклюзивного навчання на період до 2029 року**¹. Документ передбачає формування наступних напрямів:

- безбар'єрність стане наскрізним принципом державної політики та включатиметься до всіх довгострокових рішень та програм на національному та місцевому рівні;
- кошти державного та місцевих бюджетів спрямовуватимуться на придбання товарів, робіт та послуг, що відповідають принципам безбар'єрності;
- буде отримано актуальну інформацію про стан доступності будівель, інфраструктури, транспорту, інформації, електронних публічних послуг для планування програм та інвестицій в створення безперешкодного середовища;
- будуть затверджені та запроваджуватимуться стандарти доступу до товарів та послуг, що пропонуються приватним сектором.

Водночас наукова спільнота активно аналізує перспективи реалізації цієї стратегії, пропонуючи як теоретичні підходи, так і конкретні механізми втілення інклюзивної освіти.

Ключові аналітичні позиції в науковій літературі

Адміністративно-правовий аспект реалізації

Проблема системної трансформації освітнього середовища з урахуванням її інклюзивної складової є предметом досліджень багатьох науковців. У публікації Олени Лис окреслено системні проблеми впровадження інклюзивного навчання в закладах освіти, серед яких недостатня взаємодія між рівнями управління, неврегульованість

---

¹ Кабінет Міністрів України (2024). *Розпорядження № 527-р від 07.06.2024 «Про схвалення Національної стратегії розвитку інклюзивного навчання на період до 2029 року»*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/527-2024-p>

повноважень та складнощі з міжсекторальною координацією. Авторка підкреслює, що реалізація стратегії потребує **чіткого розмежування відповідальності** між МОН, громадами та ІРЦ².

Стратегічні виміри та міжнародний контекст

У науковій статті Лариси Наконечної розглянуто досвід США та Канади у впровадженні інклюзивної освіти, а також наголошено на важливості міжвідомчої взаємодії, створення «єдиного вікна» для батьків, індивідуального підходу до дитини як елемента реалізації української стратегії. Український досвід розглядається як **етап поступового переходу від формальної до справжньої інклюзії**³.

Інклюзія в новому Законі України «Про дошкільну освіту»

Оксана Чекан аналізує законодавчі зміни 2024 року та їхній зв'язок зі стратегічними документами, зазначаючи, що нова редакція Закону України «Про дошкільну освіту» закріплює **державні гарантії щодо інклюзивного навчання** в ЗДО. Зокрема, стаття 11 закону прямо зобов'язує органи управління освітою забезпечити ресурсне наповнення інклюзивних груп⁴.

Порівняльний аналіз із зарубіжними моделями

У роботі «Еволюційні стратегії освіти дітей з особливими потребами: досвід Канади» (Наконечна, 2022) наголошено на необхідності адаптації найкращих міжнародних практик, а саме: мультидисциплінарні команди, раннє втручання, соціальна інклюзія в громаді. Такі механізми пропонується поступово імплементувати у межах реалізації української стратегії⁵.

---

² Лис О. (2023). Реалізація стратегії розвитку інклюзивної освіти в Україні: адміністративно-правовий аспект. *Часопис Київського університету права*. URL: <https://chasprava.com.ua/index.php/journal/article/view/732>

³ Наконечна Л. (2023). Стратегічні виміри впровадження інклюзивної освіти. *Педагогічні науки*. URL: <https://pednauk.cusu.edu.ua/index.php/pednauk/article/view/118>

⁴ Чекан О. (2023). Інклюзивна освіта в закладах дошкільної освіти: нормативно-правові зміни. *Науковий вісник УжНУ*. URL: <https://journals.uzhnu.uz.ua/index.php/ped/article/view/1171>

⁵ Наконечна Л. (2022). Еволюційні стратегії освіти дітей з особливими потребами: досвід Канади. *Соціальна педагогіка*. URL: <https://www.spp.org.ua/index.php/journal/article/view/9>

Стратегічна ціль 1. Отримання кожною особою гарантованих державою освітніх послуг, спрямованих на розкриття її потенціалу, максимальний розвиток і соціалізацію, з урахуванням її індивідуальних можливостей та потреб.

Операційна ціль 2. Фінансування інклюзивного навчання здійснюється відповідно до фактичних даних закладів освіти щодо потреб кожного учасника освітнього процесу.

Завдання 2. Удосконалити систему автоматизації роботи інклюзивно-ресурсних центрів у частині внесення даних з розподілом за статтю і віковими групами всіх здобувачів освіти з особливими освітніми потребами, а також закладів та фахівців, які надають послуги дітям з особливими освітніми потребами та їх сім'ям на всіх рівнях освіти.

Захід 1) розробити єдиний підхід до збору статистичної інформації про всіх здобувачів освіти з особливими освітніми потребами, а також про заклади та фахівців, які надають послуги дітям з особливими освітніми потребами та їх сім'ям на всіх рівнях освіти (**грудень 2024 р.**).

У межах компетенції фахівці ДНУ «Інститут освітньої аналітики» надавали пропозиції та активно співпрацювали з МОН над удосконаленням форми № 1-ІРЦ (річна) «Звіт інклюзивно-ресурсного центру», (наказ МОН України від 19.11.2024 р. № 1626 «Про затвердження форми звітності з питань діяльності інклюзивно-ресурсних центрів та Інструкції щодо її заповнення» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1837-24#n20>).

Форма звітності №1-ІРЦ, є одним із ключових інструментів для реалізації Завдання 2 щодо удосконалення АС «ІРЦ». Її структура спрямована на збір розширеної статистичної інформації про здобувачів освіти з ООП, розподіленої за віковими групами, статтю, типом труднощів, рівнями підтримки, а також на збір даних про заклади й фахівців, які надають відповідні послуги на всіх рівнях освіти.

Форма № 1-ІРЦ включає наступні розділи:

Розділ 1. «Контингент дітей (осіб) з особливими освітніми потребами» містить відомості щодо кількості дітей, які пройшли комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку особи; відомості щодо кількості дітей, які перебувають на обліку в ІРЦ (для яких забезпечується системний кваліфікований супровід фахівцями ІРЦ); розподіл цих дітей за категоріями (типами) особливих освітніх потреб (труднощів); розподіл цих дітей за рівнями необхідної підтримки в освітньому процесі. Розділ I форми детально охоплює контингент осіб з ООП за всіма категоріями освітніх труднощів (інтелектуальні, сенсорні, мовленнєві, соціоадаптаційні, фізичні тощо) із градацією за рівнями підтримки (від I до V) та типом освітнього закладу (інклюзивні/спеціальні групи, ЗЗСО, ЗВО, ЗФПО).

Форма також включає дані про дітей, яким надаються послуги, навіть якщо вони не здобувають освіти, а також розподіл за віком: до 5 років, 6–18 років, від 19 років. Це створює повну аналітичну базу для оцінки охоплення підтримкою та виявлення прогалин у наданні послуг.

Розділ 2. «Кадрове забезпечення ІРЦ» містить відомості про кадровий склад ІРЦ із зазначенням окремих відомостей щодо досвіду роботи фахівців.

Розділ 3. «Відомості про приміщення» містить відомості про матеріальну базу ІРЦ.

Розділ 4. «Відомості про використання інформаційних технологій та мультимедійного обладнання» містить відомості про використання інформаційних технологій та мультимедійного обладнання в ІРЦ.

Розділ 5. «Відомості про використання корекційних засобів та дидактичних матеріалів» містить відомості про дидактичні матеріали та корекційні засоби навчання, які використовуються під час проведення комплексної оцінки та надання корекційно-розвиткових послуг дітям з ООП, а також про методики для проведення комплексної оцінки різних сфер розвитку.

У контексті розробки єдиного підходу до збору статистики, дана форма закладає стандартизований формат подання даних, який у поєднанні з удосконаленням АС «ІРЦ» дозволяє автоматизувати введення й обробку звітності. Також оновлена форма ІРЦ-1 «Звіт інклюзивно-ресурсного центру» – шлях до гармонізації статистичних показників щодо організації інклюзивної освіти в Україні з показниками ЄС.

У свою чергу, інформація про вихованців/учнів/слухачів з ООП збирається у розрізі кожного зі складників освіти, зокрема:

Дошкільна освіта

Формою державної статистичної звітності у сфері дошкільної освіти є форма 85-к «Звіт про діяльність закладу дошкільної освіти за рік», затверджена наказом МОН України «Про затвердження форми звітності з питань діяльності закладів дошкільної освіти та інструкції щодо її заповнення» від 17.05.2021 № 536 (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0885-21#Text>). Періодичність збору статистичних даних – раз на рік (не пізніше, ніж 28 лютого року, наступного за звітним).

За цією формою звітності збирається така інформація:

– загальна кількість дітей з особливими освітніми потребами (далі – з ООП) у розрізі статі, серед них виокремлена кількість дітей з ООП, які здобувають дошкільну освіту в інклюзивних, спеціальних, санаторних групах і групах загального розвитку;

– кількість дітей з ООП в інклюзивних групах у розрізі віку (у віці 3 роки і старше), кількість інклюзивних груп у розрізі віку (для дітей у віці 3 роки і старше); кількість місць у розрізі віку (для дітей у віці 3 роки і старше);

– кількість педагогічних працівників, зокрема асистентів вихователів в інклюзивних групах, корекційних педагогів (логопедів, дефектологів тощо), у розрізах: стать, вік, освітньо-кваліфікаційний рівень;

– відомості про матеріально-технічну базу, зокрема пандуси та поручні, ліфти (підйомники), спеціально обладнані туалетні кімнати для осіб з інвалідністю.

Водночас щомісяця (станом на 01 день поточного місяця) ДНУ «Інститут освітньої аналітики» забезпечує збір оперативних релевантних даних від департаментів освіти обласних військових адміністрацій і КМДА у формі DashBoard, де представлені такі дані щодо дітей з ООП:

- здобувачі дошкільної освіти: кількість інклюзивних груп ЗДО, що функціонують;
- кількість вихованців з ООП, які здобувають освіту в інклюзивних групах ЗДО, що функціонують;
- кількість спеціальних груп ЗДО, що функціонують;
- кількість вихованців у спеціальних групах ЗДО, що функціонують.

Загальна середня освіта

Наказом МОН України «Про деякі питання формування наборів даних з питань повної загальної середньої освіти» № 1367 від 24.09.2024 р. (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1463-24#Text>) визначено, що набори даних з питань загальної середньої освіти (далі – ЗСО) формуються з використанням Програмно-апаратного комплексу «Автоматизований інформаційний комплекс освітнього менеджменту» (далі – ПАК «АІКОМ»), адміністратором якого є Державна наукова установа «Інститут освітньої аналітики» (далі – ДНУ «ІОА») або інших інформаційних систем, що мають з ПАК «АІКОМ» електронну інформаційну взаємодію. Формами державної статистичної звітності у загальній середній освіті є наступні:

- форма ЗНЗ-1 «Звіт закладу загальної середньої освіти»;
- форма 77-РВК «Звіт про кількість дітей шкільного віку»;
- форма 83-РВК «Звіт про чисельність і склад педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти».

За даними формами звітності збираються наступні статистичні дані щодо інклюзивної освіти: розподіл учнів з особливими освітніми потребами за нозологіями; відомості про забезпечення спеціальними та допоміжними засобами корекції психофізичного розвитку осіб з особливими освітніми потребами; кількість інклюзивних класів, чисельність учнів з особливими освітніми потребами (далі – ООП) у цих класах, чисельність асистентів учителів у цих класах; кількість спеціальних класів, чисельність учнів з ООП у цих класах, чисельність учителів у цих класах; кількість закладів загальної середньої освіти (далі – ЗЗСО), що мають:

- пандуси та поручні;
- ліфти (підйомники);
- ресурсні кімнати;
- спеціально обладнані туалетні кімнати для осіб з інвалідністю тощо.

Також ДНУ «ІОА» забезпечує щомісячний збір оперативних даних – DashBoard станом на перше число кожного місяця, який включає наступні дані щодо організації інклюзивної освіти в ЗЗСО:

- кількість спеціальних класів ЗЗСО, що функціонують;
- кількість учнів з ООП, які здобувають освіту в спеціальних класах ЗЗСО, що функціонують;
- кількість інклюзивних класів ЗЗСО, що функціонують;
- кількість учнів з ООП, які здобувають освіту в інклюзивних класах ЗЗСО, що функціонують;
- кількість учнів з ООП, які продовжують перебувати за кордоном;
- кількість учнів з ООП, які здобувають освіту за формою педагогічного патронажу.

ДНУ «ІОА» збирає інформацію про діяльність інклюзивно-ресурсних центрів (далі – ІРЦ):

- кількість ІРЦ;
- кількість ІРЦ, які фактично функціонують;

- кількість ІРЦ, приміщення яких пошкоджені/зруйновані та наразі не можуть використовуватись за цільовим призначенням;
- кількість ІРЦ на тимчасово окупованій території;
- кількість педагогічних працівників, які працюють в ІРЦ;
- кадрове забезпечення педагогічними працівниками ІРЦ.

Професійна (професійно-технічна) освіта

Формами державної статистичної звітності у професійній (професійно-технічній) освіті (далі – П(ПТ)О) є наступні:

- форма 1 (профтех) «Зведений звіт про підсумки роботи професійно-технічних навчальних закладів», затверджена наказом Державного комітету статистики України та Міністерства освіти і науки України від 03 серпня 2000 р. № 259/364 за відповідний навчальний рік;

- форма № 2 (профтех) – зведена «Зведений звіт про приймання учнів та слухачів до професійно-технічних навчальних закладів», затверджена наказом Державного комітету статистики України та Міністерства освіти і науки України від 3 серпня 2000 р. № 259/364 на 1 вересня відповідного року;

- форма № 3 (профтех) – зведена «Зведений звіт про контингент учнів та слухачів професійно-технічних навчальних закладів», затверджена наказом Державного комітету статистики України та Міністерства освіти і науки України від 28 листопада 2000 р. № 380/560.

Періодичність збору статистичних даних здійснюється двічі на рік (на початок навчального року та на кінець календарного року).

За наведеними формами звітності збираються статистичні дані щодо загальної кількості осіб з інвалідністю, які навчаються у закладах П(ПТ)О, кількості вступників та випускників, професії, за якими здобувачі освіти з інвалідністю здобувають освіту. Показники збираються за статтю та у розрізі регіонів.

Слід зазначити, що наразі у модулі П(ПТ)О у ПАК «АІКОМ» передбачено можливість збирання інформації по кожному здобувачу таких показників:

- категорія (тип) особливих освітніх потреб (труднощів);
- рівень особливих освітніх потреб;
- чи навчається здобувач у спеціальній групі.

Збір цих показників заплановано на вересень 2025 року.

Захід 2) внести зміни до Положення про систему автоматизації роботи інклюзивно-ресурсних центрів, затвердженого наказом МОН від 2 листопада 2020 р. № 1353 (грудень 2025 р.).

Модернізація системи автоматизованої роботи інклюзивно-ресурсних центрів (АС «ІРЦ») спрямована на удосконалення цифрової інфраструктури у сфері інклюзивної освіти, що забезпечує більш ефективний моніторинг, облік та взаємодію між ІРЦ, закладами освіти та іншими суб'єктами освітньої діяльності. Основна мета – створення інтегрованого середовища для обробки даних про дітей з особливими освітніми потребами (ООП), що дозволить централізовано відстежувати освітню траєкторію кожної дитини, фіксувати надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг, а також забезпечити прозорість процесів через зручні електронні сервіси.

Ключові доопрацювання включають упровадження функціоналу взаємодії з ПАК «АІКОМ» для обміну даними про здобуття освіти, створення електронного журналу обліку послуг, автоматичну генерацію актів про їх надання, можливість подачі та обробки скарг законними представниками дітей, а також зміну персональних даних (наприклад, прізвища) після створення висновків чи ІПР. Усі ці елементи реалізуються через додаткові програмні модулі, які інтегруються до існуючої архітектури без потреби розширення апаратних ресурсів системи.

Загалом модернізація підвищує рівень цифровізації управління інклюзивною освітою, покращує облік послуг, підсилює захист персональних даних, і, найголовніше, сприяє формуванню персоналізованого підходу до підтримки дітей з ООП, що відповідає вимогам сучасної освіти та міжнародним зобов'язанням України.

Завдання 3. Запровадити моніторинг і оцінку ефективності використання видатків на інклюзивне навчання.

Захід. Запровадити моніторинг і оцінку ефективності використання видатків на інклюзивне навчання (**лютий 2025 р.**).

У 2024 році на виконання пункту 9.1.1.3. Оперативного плану Міністерства освіти і науки України на 2024 рік про проведення аналізу ефективності витрачання коштів субвенції на надання корекційно-розвиткових послуг та накопичених залишків коштів субвенції на рахунках місцевих бюджетів, Державна наукова установа «Інститут освітньої аналітики» забезпечувала регулярне надання зведеної інформації про використання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами.

Стратегічна ціль 2. Отримання кожною особою якісних освітніх послуг відповідно до індивідуальних потреб у комфортному, безпечному, безбар'єрному, дружньому до кожного учасника освітнього процесу інклюзивному освітньому середовищі.

Операційна ціль 1. Заклади освіти доступні для всіх учасників освітнього процесу.

Завдання 1. Створити зручне, доступне та безпечне інклюзивне освітнє середовище у закладах освіти.

Захід 1) запровадити систему збору та аналізу даних про рівень доступності, безпечності та інклюзивності освітнього середовища закладів освіти (**грудень 2024 р.**).

Дошкільна освіта

ДНУ «ІОА» забезпечує регулярний збір форми статистичної звітності № 85-к, в якій містяться показники про рівень доступності, безпечності та інклюзивності освітнього середовища ЗДО.

Також у 2024 році ДНУ «ІОА» здійснено моніторинг у формі дослідження «Організація інклюзивного навчання в закладах дошкільної освіти» (https://iea.gov.ua/wp-content/uploads/2024/12/inklyuziya_do_2024.pdf). У рамках моніторингу вивчалися питання організації інклюзивного освітнього середовища. У дослідженні взяли участь 9693 респонденти (керівники закладів дошкільної освіти (далі – ЗДО), вихователі-методисти, вихователі, асистенти вихователів, батьки вихованців). За результатами дослідження з'ясовано, що потребує удосконалення забезпечення розумного пристосування для перебування й навчання дітей з особливими освітніми потребами (ООП), оскільки повністю або частково створено таке середовище у 62 % закладів дошкільної освіти (ЗДО) усіх форм власності. Також 71 % ЗДО для придбання всього необхідного для навчання дітей з ООП використовує як державну субвенцію, так і зовнішню фінансову допомогу. Близько 90 %

педагогічних працівників володіють методиками організації інклюзивного навчання, але потребують удосконалення набутих компетентностей, зокрема через організацію різних форм тематичних заходів у межах підвищення кваліфікації.

У рамках моніторингу здійснено контент-аналіз сайтів обласних центрів професійного розвитку педагогічних працівників. На проаналізованих сайтах розміщено окрему вкладку «Інклюзивна освіта», присвячену інклюзивній освіті у ЗДО. Вкладка містить перелік навчальної літератури, інформаційно-аналітичні матеріали щодо формування інклюзивного освітнього середовища, найкращі практики організації інклюзивного навчання дітей з ООП.

Загальна середня освіта

Упродовж 2024-2025 рр. ДНУ «ІОА» здійснюється регулярний збір оперативних статистичних даних про рівень доступності, безпечності та інклюзивності освітнього середовища закладів загальної середньої освіти (наявність укриття у ЗЗСО, піша доступність до інших укриттів, забезпечення доступності укриттів для дітей з ООП тощо). Наприкінці звітного року готуються інформаційно-аналітичні матеріали, які надаються в МОН України.

Професійна (професійно-технічна) освіта

Постановою Кабінету Міністрів України № 636 від 10 липня 2019 р. затверджено «Порядок організації інклюзивного навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти» (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/636-2019-%D0%BF#Text>).

Відповідно до індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності на кожного учня з особливими освітніми потребами складається індивідуальна програма розвитку (адаптована навчальна програма), що забезпечує індивідуалізацію навчання, визначає конкретні навчальні стратегії та підходи. Учні з особливими освітніми потребами навчаються у групах

наповнюваністю 6-12 здобувачів освіти. Групи комплектуються з урахуванням однорідності порушень та рекомендацій психолого-медико-педагогічної консультації.

Результати моніторингового дослідження «Методи інклюзивного навчання на засадах гендерної рівності, які застосовуються закладами П(ПТ)О в освітньому процесі у контексті забезпечення неперервності освіти впродовж усього життя» (ДНУ «ІОА», 2021 р.) показали, що у закладах П(ПТ)О існують інклюзивні цінності у середині колективу та налагоджена співпраця із соціальними партнерами та службами соціального захисту.

Контент-аналіз сайтів обласних центрів (кабінетів) професійно-технічної освіти показав, що на сайтах розміщено окрему вкладку, присвячену інклюзивній освіті у закладах П(ПТ)О. Вкладка містить інформаційно-аналітичні матеріали щодо побудови інклюзивного освітнього середовища, кращі практики реалізації методів інклюзивного навчання в освітньому процесі.

З періодичністю раз на рік від департаментів освіти обласних військових адміністрацій і КМДА збирається оперативна інформація за показниками:

- кількість інклюзивних і спеціальних груп, у яких навчаються особи з інвалідністю;
- категорії (типи) особливих освітніх потреб (труднощів);
- кількість доступних будівель для осіб з інвалідністю;
- кількість доступних гуртожитків для осіб з інвалідністю;
- кількість та типи пандусів для безперешкодного доступу до споруд цивільного захисту.

Операційна ціль 3. Запроваджуються механізми надання додаткової підтримки здобувачам освіти з особливими освітніми потребами відповідно до їх потреб та можливостей.

Завдання 2. Забезпечити систематичний психолого-педагогічний супровід осіб з особливими освітніми потребами в закладах освіти.

Захід 1) провести дослідження щодо роботи команд психолого-педагогічного супроводу в закладах освіти в умовах інклюзивного навчання (**листопад 2025 р.**).

Дошкільна освіта

У 2024 році ДНУ «ІОА» проведено моніторинг «Організація інклюзивного навчання в закладах дошкільної освіти» (https://iea.gov.ua/wp-content/uploads/2024/12/inklyuziya_do_2024.pdf), де досліджувалися, зокрема й питання роботи команд психолого-педагогічного супроводу (далі – ППС). У дослідженні взяли участь 9693 респонденти (керівники ЗДО, вихователі-методисти, вихователі, асистенти вихователів, батьки вихованців). Отримано наступні дані: у 86,4 % ЗДО створено команди ППС для всіх дітей з ООП, які цього потребують, у 8,9 % створені не для всіх дітей з ООП, у решті закладів не здобувають дошкільну освіту діти з ООП; у 93,2 % закладів ДО командами ППС розроблено індивідуальну програму розвитку для кожної дитини з ООП, у 6,3 % установ – не для кожної дитини, решта такої потреби не має; у 78,6 % закладів команди ППС регулярно співпрацюють з ІРЦ, у 20,7 % така співпраця епізодична, решта ніколи не співпрацювала. У 90,1 % закладів команди ППС регулярно надавали методичну підтримку педагогічним працівникам закладів з організації інклюзивного навчання, у 9,1 % закладів – час від часу, у решти – не надавали. 88,5 % команд ППС завжди проводять консультативну роботу з батьками дітей з ООП, 11,5 % – час від часу, решта – ніколи. 92,4 % співробітників команди ППС регулярно проводять просвітницьку роботу в закладах освіти з метою недопущення дискримінації та порушення прав дитини, формування дружнього та неупередженого ставлення до дітей з ООП.

Загальна середня освіта

Міністерство освіти і науки України спільно з ДНУ «ІОА» працює над впровадженням модернізованої версії системи ПАК «АІКОМ» на Платформі реєстрів. Повномасштабне впровадження очікується на початку 2025-2026 н.р., під час якого буде оновлено профілі педагогічних працівників ЗЗСО. Очікується, що такі дані стануть основою для підготовки відповідної інформаційно-аналітичної довідки.

Професійна (професійно-технічна) освіта

У моніторинговому дослідженні «Методи інклюзивного навчання на засадах гендерної рівності, які застосовуються закладами П(ПТ)О в освітньому процесі, у контексті забезпечення неперервності освіти впродовж усього життя» з'ясовано, що у більшості закладів П(ПТ)О є команди психолого-педагогічного супроводу, члени яких надають корисні рекомендації та поради для всіх здобувачів (-чок) освіти та заохочують їх до завершення повного циклу навчання.

Захід 2) провести аналіз діяльності інклюзивно-ресурсних центрів (грудень 2024 р.)

Дошкільна освіта

У 2024 році ДНУ «ІОА» проведено моніторинг «Організація інклюзивного навчання в закладах дошкільної освіти» (https://iea.gov.ua/wp-content/uploads/2024/12/inklyuziya_do_2024.pdf), де досліджувалися, зокрема, питання співпраці з інклюзивно-ресурсними центрами. У дослідженні взяли участь 9693 респонденти (керівники ЗДО, вихователі-методисти, вихователі, асистенти вихователів, батьки вихованців). Отримано наступні дані: у 78,6 % закладів команди психолого-педагогічного супроводу ППС (далі – ППС) регулярно співпрацюють з ІРЦ, у 20,7 % така співпраця епізодична, решта

ніколи не співпрацювала; 62,4 % асистентів вихователів оцінили в «5» балів співпрацю з ІРЦ. За результатами моніторингу підготовлено інформаційно-аналітичні матеріали, які містять рекомендації щодо покращення інклюзивного освітнього середовища для навчання, виховання та розвитку соціальних навичок у осіб з ООП в закладах дошкільної освіти.

Завдання 7. Забезпечити надання освітніх послуг особам з особливими освітніми потребами, що перебувають у закладах соціального захисту населення, для подальшої побудови їх освітньої та професійної траєкторії.

Захід 1) розробити систему збору статистичних даних з розподілом за статтю і віковими групами щодо дітей, не охоплених освітою, зокрема в закладах соціального захисту (**лютий 2025 р.**).

Система АС «ІРЦ» передбачає комплексну оцінку дітей з ООП незалежно від фактору їх охоплення освітою. Відповідні висновки за результатами комплексної оцінки дітей з ООП, які неохоплені освітою, зберігається в базі даних АС «ІРЦ». МОН спільно з Інститутом освітньої аналітики ініціював доопрацювання АС «ІРЦ» у частині моніторингу освітньої траєкторії дітей з ООП.

У свою чергу, у 2024 році ДНУ «ІОА» здійснено порівняльний аналіз форм статистичної звітності України та статистичних даних про освіту Євростат. Було з'ясовано, що в українських і європейських формах звіти збираються за різними розрізами. Так, у формах звітності України інформація щодо інклюзії представлена за рівнями освіти, а також відповідно до нозологій у різних формах звітності, зокрема у ЗНЗ-1 (ЗЗСО), 85-К (ЗДО), 77-РВК (ЗЗСО), 1-профтех (П(ПТ)О), 2-профтех (П(ПТ)О), 3-профтех (П(ПТ)О), 1-ІРЦ (усі рівні освіти). У показниках Євростату в розділі «Population and social conditions/Чисельність населення та соціальні умови» у підпункті «Здоров'я» представлено три показники: «People declaring physical pain or physical

discomfort by sex, age and educational attainment level (%)» (Люди, які заявляють про фізичний біль або фізичний дискомфорт, за статтю, віком та рівнем освіти (%)), «Limitations in personal care activities by sex, age and educational attainment level (%)» (Обмеження в особистому догляді за собою за статтю, віком та рівнем освіти (%)), «People reporting a chronic disease, by disease, sex, age and educational attainment level (%)» (Люди, які повідомили про хронічне захворювання, за хворобою, статтю, віком та рівнем освіти (%)). Така класифікація відсутня в українських формах звітності.

У розділі «Disability (dsb)» (Інвалідність) щодо обмежень за рівнями та напрямками використовується класифікація, де дані подаються за групами: «Функціональні обмеження», «Труднощі з самообслуговуванням», «Труднощі при здійсненні побутового догляду», «Труднощі в особистому догляді та побутовій діяльності», «Труднощі у виконанні основних дій». В українських формах звітності така класифікація відсутня. Тому для синхронізації та узгодження даних необхідне суттєве коригування форм національної звітності з означеного питання.

У контексті порівняння показників інклюзії в освітній сфері Євростату та українських формах звітності простежується дуже слабка синхронізація. У Євростаті інформація представлена в інших розрізах комплексно за рівнями освіти, в українських формах звітності подано інформацію окремо по кожному складнику освіти: дошкільній, загальній середній, і професійній (професійно-технічній). Деяку інформацію щодо рівня охоплення дітей шкільного віку з особливими освітніми потребами подано у звіті 77-РВК у розділі «Кількість дітей, які не навчаються у закладах освіти, за причинами» (за станом здоров'я). У звіті ІРЦ-1 міститься інформація, подібна до показників Євростату, проте є суттєві відмінності в таких аспектах:

- вікові розрізи в 1- ІРЦ подано від 2 до 18 років, тоді як показники Євростату подаються в розрізах від 15 років і старше;

- в ІРЦ-1 містяться дані щодо навчання учнів в інклюзивних групах, у спеціальних закладах освіти тощо, тоді як у Євростаті така інформація відсутня;

- в ІРЦ-1 міститься інформація щодо дітей, які стоять на обліку в інклюзивно-ресурсному центрі;

- в ІРЦ-1 міститься інформація про контингент викладачів та матеріально-технічне забезпечення ІРЦ.

Зазначимо, що доцільно розглянути можливість розподілу на групи щодо труднощів у побуті та самодогляді осіб з особливими освітніми потребами в українських формах звітності для більшої деталізації й синхронізації даних з європейською статистикою за напрямом «Інклюзія». Також до розподілів слід додати поділ на рівні обмежень відповідно до Євростату (дещо обмежені, обмежені, частково обмежені, необмежені). У показниках Євростату представлені різні вікові розрізи в різних підгрупах показників, що не співпадає з більш уніфікованими розрізами в українських формах звітності. Тому також доцільним було б додати різні вікові розрізи в українські форми звітності залежно від показників.

Операційна ціль 4. Матеріально-технічна база та ресурсне забезпечення закладів освіти відповідають потребам всіх здобувачів освіти.

Завдання 3. Забезпечити підвезення до закладів освіти та у зворотному напрямку здобувачів освіти з особливими освітніми потребами, які цього потребують.

Захід 2) забезпечити моніторинг підвезення осіб з особливими освітніми потребами, які цього потребують, до закладу освіти та у зворотному напрямку.

Загальна середня освіта

Моніторинг (збір оперативних даних) щодо підвезення дітей загалом і осіб з ООП до ЗЗСО зокрема здійснюється щомісяця (станом на 01 день

поточного місяця) ДНУ «ІОА» у формі DashBoard. Для заповнення закладам освіти пропонуються такі рубрики: кількість шкільних автобусів загалом та спеціальних – для перевезення дітей в кріслах колісних; поточна потреба в шкільних автобусах загалом та спеціальних – для перевезення дітей в кріслах колісних.

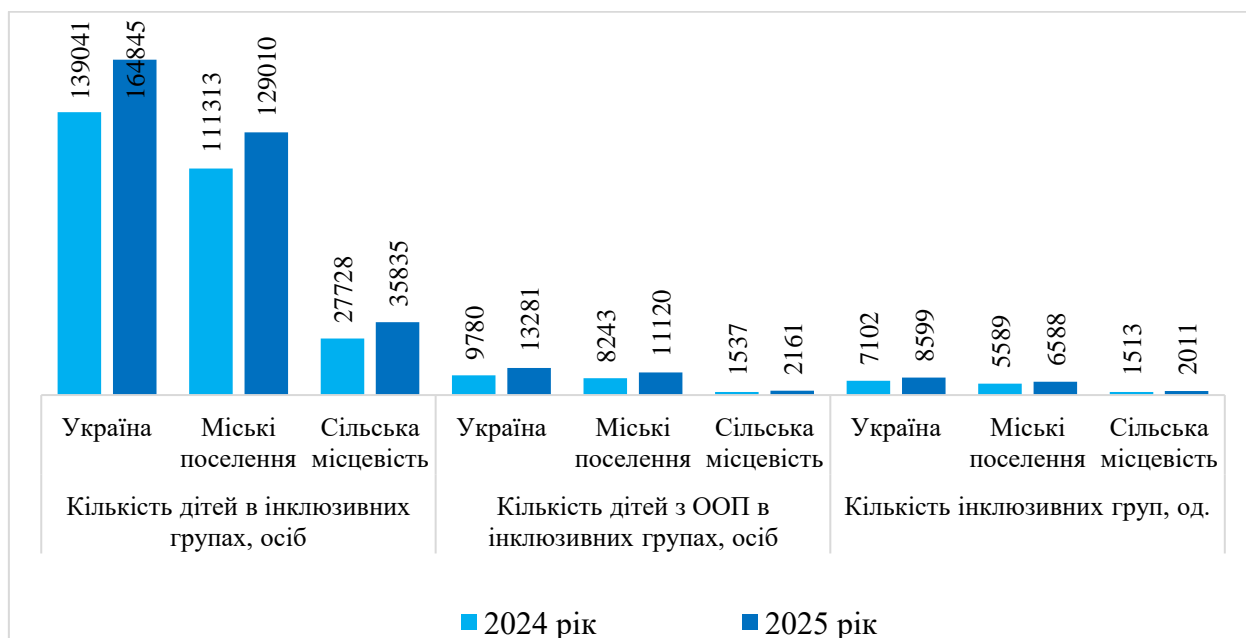
Професійна (професійно-технічна) освіта

З періодичністю раз на рік збирається оперативна інформація від департаментів освіти обласних військових адміністрацій і КМДА щодо наявності та кількості місць паркування транспортних засобів для осіб з інвалідністю.

Статистичні дані розвитку інклюзивного навчання за 2024 рік та період січень–травень 2025 року

Дошкільна освіта

Простежується збільшення кількості дітей з ООП, які здобувають дошкільну освіту в ЗДО як загалом по Україні (на 18,6 % у 2025 р. у порівнянні з 2024 р.), так і в розрізі типу місцевості (на 15,9 % у ЗДО, розташованих у містах, і на 29,2 % у ЗДО в сільській місцевості). Така ж тенденція спостерігається щодо збільшення кількості інклюзивних груп у ЗДО: на 21,1 % загалом по Україні, на 17,9 % у ЗДО в містах і на 32,9 % у ЗДО в сільській місцевості (рис. 1).

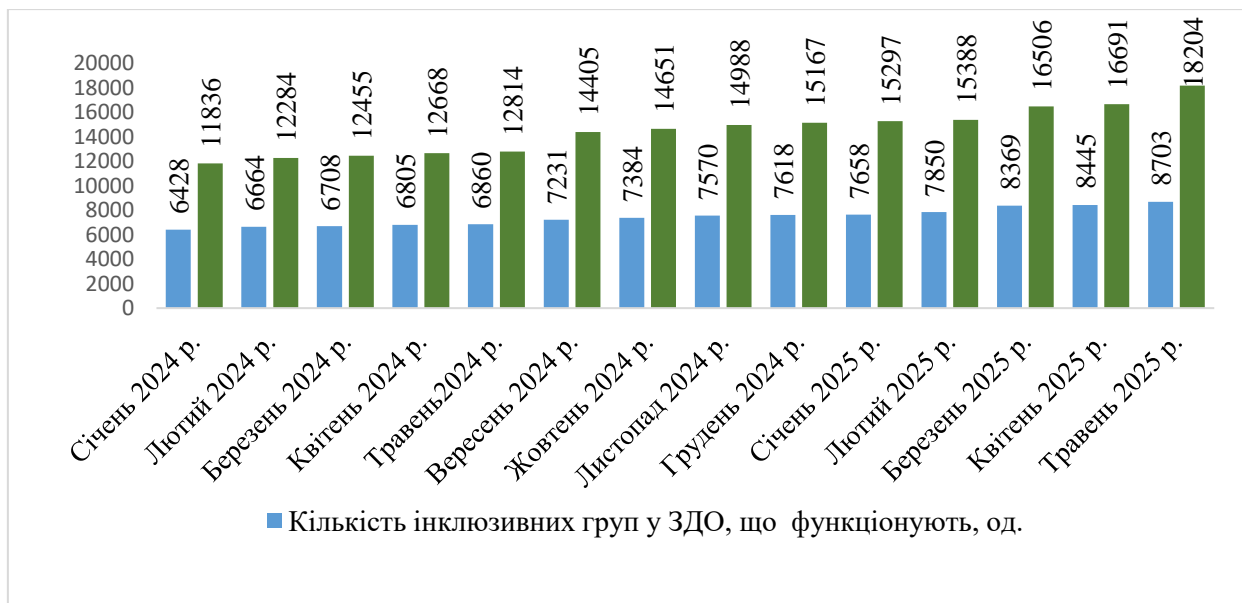

Рис. 1. Інформація щодо кількості інклюзивних груп і вихованців з ООП у ЗДО за 2024-2025 рр. у розрізі типу місцевості, осіб, од.

Джерело: Складено за даними форм 85-к «Звіт про діяльність закладу дошкільної освіти за рік» за 2024, 2025 рр.

За оперативними даними департаментів освіти обласних військових адміністрацій та КМДА, упродовж 2024, 2025 рр. поступово збільшувалася кількість інклюзивних груп і вихованців з ООП у закладах дошкільної освіти, що надавали освітні послуги. Загалом на кінець аналізованого періоду

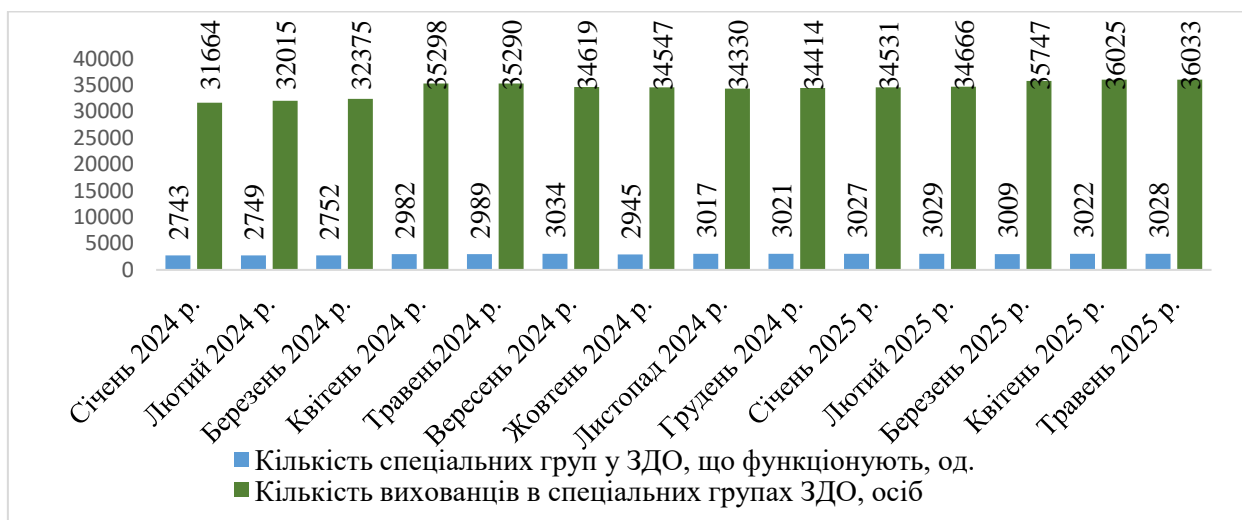
кількість інклюзивних груп зросла на 35,4 %, а чисельність вихованців з ООП зросла на 53,8 % у порівнянні з січнем 2024 р. (рис. 2).

Рис. 2. Динаміка кількості інклюзивних груп і вихованців з ООП у ЗДО, що функціонують (2024–2025 рр.), од., осіб

Джерело: Складено за оперативними даними ДНУ «ІОА» Dashboards

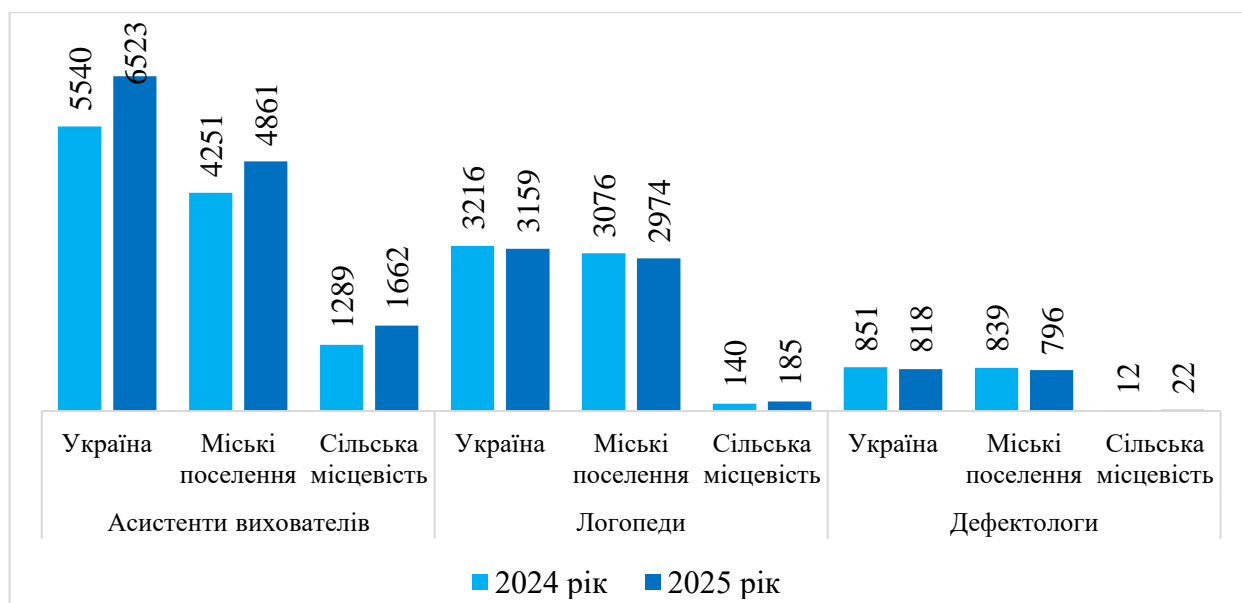
За оперативними даними департаментів освіти обласних військових адміністрацій та КМДА, упродовж 2024, 2025 рр. поступово збільшувалася кількість спеціальних груп у ЗДО (на 10,4 % у травні 2025 р. в порівнянні з січнем 2024 р.) і кількість вихованців у спеціальних групах ЗДО (на 13,8 %) (рис. 3).

Рис. 3. Динаміка кількості спеціальних груп і вихованців з ООП у ЗДО, що функціонують (2024–2025 рр.), од., осіб

Джерело: Складено за оперативними даними ДНУ «ІОА» Dashboards

У 2025 р. у порівнянні з 2024 р. на 17,7 % зросла кількість асистентів вихователів для дітей з ООП загалом по Україні; на 14,3 % у ЗДО, що функціонують у містах і на 28,9 % у ЗДО в сільській місцевості. Водночас нерівномірна тенденція простежується щодо кількості логопедів: загалом по Україні і в ЗДО, розташованих у містах, у 2025 р. на 1,8 % і на 3,3 % відповідно їхня кількість зменшилася, водночас у ЗДО в сільській місцевості кількість логопедів збільшилася на 32,1 %. Аналогічна ситуація з наявністю дефектологів: на 3,9 % зменшилася їхня кількість загалом по Україні і на 5,1 % – у ЗДО в містах, натомість на 83,3 % збільшилася в ЗДО в сільській місцевості (рис. 4).

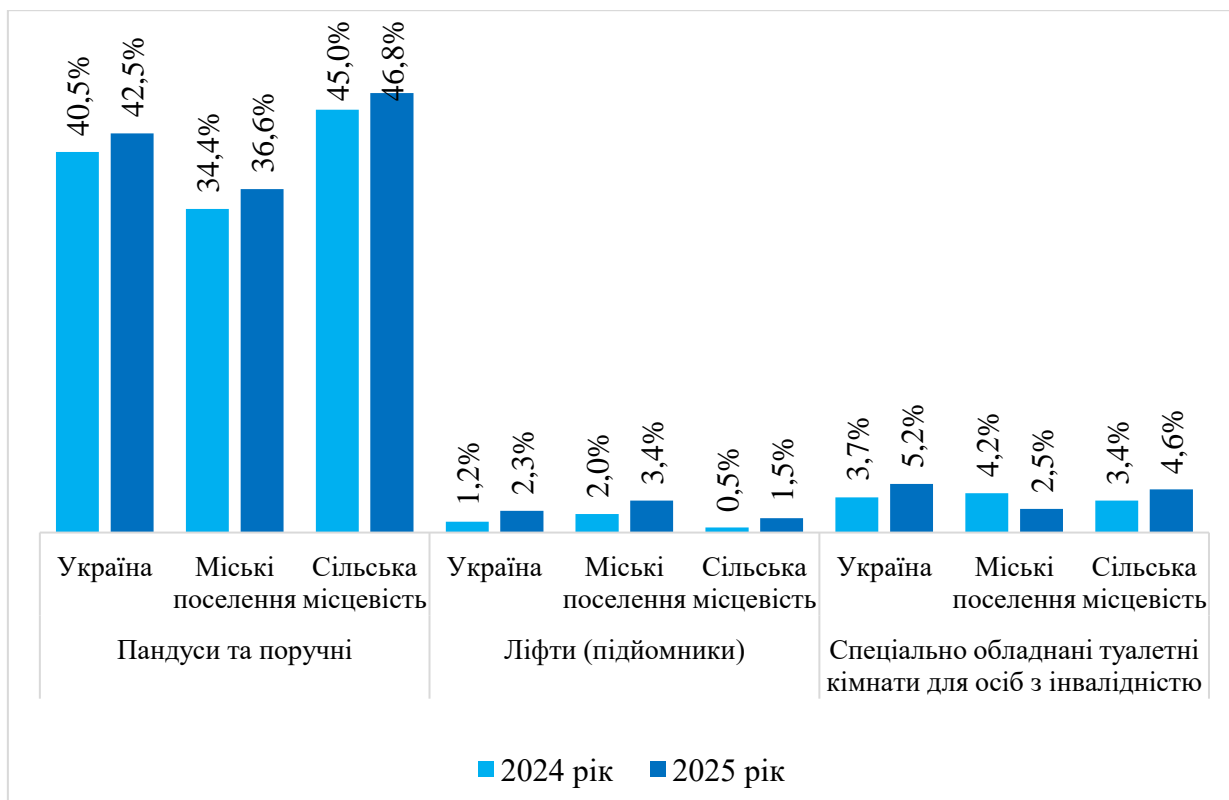

Рис. 4. Динаміка кількості асистентів вихователів і корекційних педагогів у ЗДО (2024–2025 рр.) за типом місцевості, осіб

Джерело: Складено за даними форм 85-к «Звіт про діяльність закладу дошкільної освіти за рік» за 2024, 2025 рр.

Упродовж 2024-2025 рр. збільшилася частка ЗДО, обладнаних пандусами та поручнями (на 2,0 % загалом по Україні, на 2,1 % у ЗДО в містах

і на 1,8 % у ЗДО в сільській місцевості). Також збільшилася частка ЗДО, які забезпечені ліфтами (підйомниками) на 1,2 % загалом по Україні; на 1,4 % у ЗДО в містах і на 1,0 % у ЗДО в сільській місцевості. Щодо обладнаних туалетних кімнат для осіб з інвалідністю, то загалом по Україні і в ЗДО в сільській місцевості частка ЗДО збільшилася на 1,4 % і на 1,2 % відповідно, водночас у ЗДО, розташованих у містах, частка таких ЗДО зменшилася на 1,7 % (рис. 5).

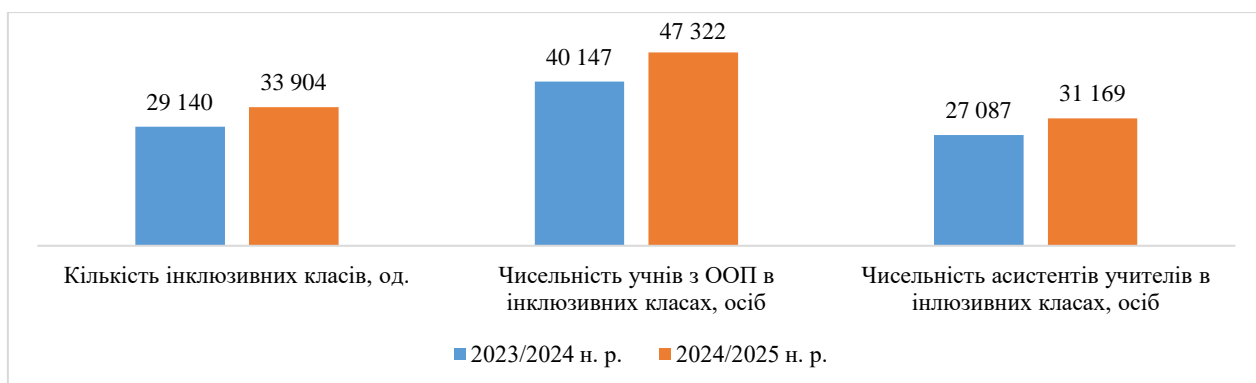

Рис. 5. Динаміка частки ЗДО, обладнаних пандусами та поручнями, ліфтами (підйомниками), спеціально обладнаними туалетними кімнатами для осіб з інвалідністю (2024–2025 рр.) за типом місцевості, %
Джерело: Складено за даними форм 85-к «Звіт про діяльність закладу дошкільної освіти за рік» за 2024, 2025 рр.

Загальна середня освіта

Загалом протягом двох навчальних років (2023-2024, 2024-2025) спостерігається збільшення як кількості організованих у ЗЗСО інклюзивних

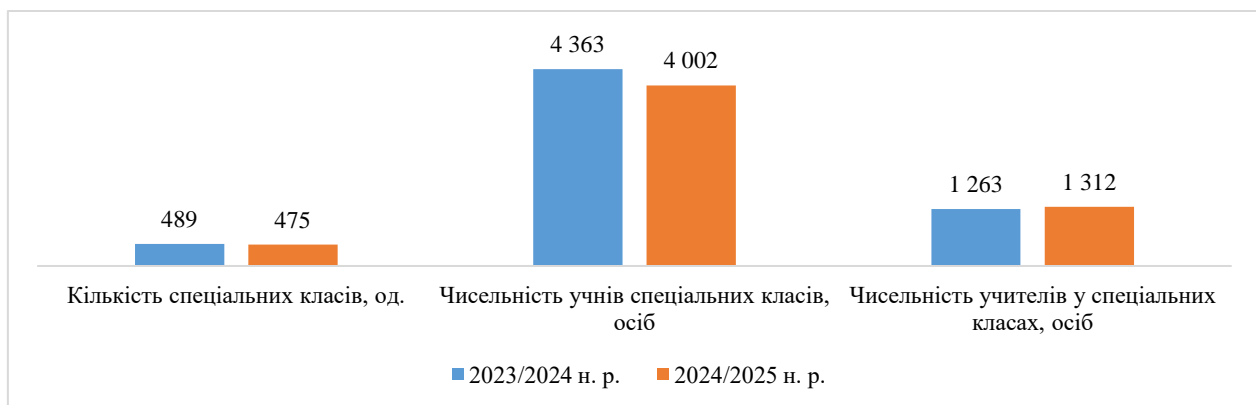
класів, так і кількості учнів з ООП в них. Позитивною є динаміка щодо асистентів учителів в інклюзивних класах (рис. 6).

Рис. 6. Інформація щодо інклюзивних класів, організованих при ЗЗСО, на початок 2023/2024 та 2024/2025 н. рр., од., осіб

Джерело: Складено за даними форм № ЗНЗ-1 "Звіт закладу загальної середньої освіти" на початок 2023/2024 – 2024/2025 н. р.

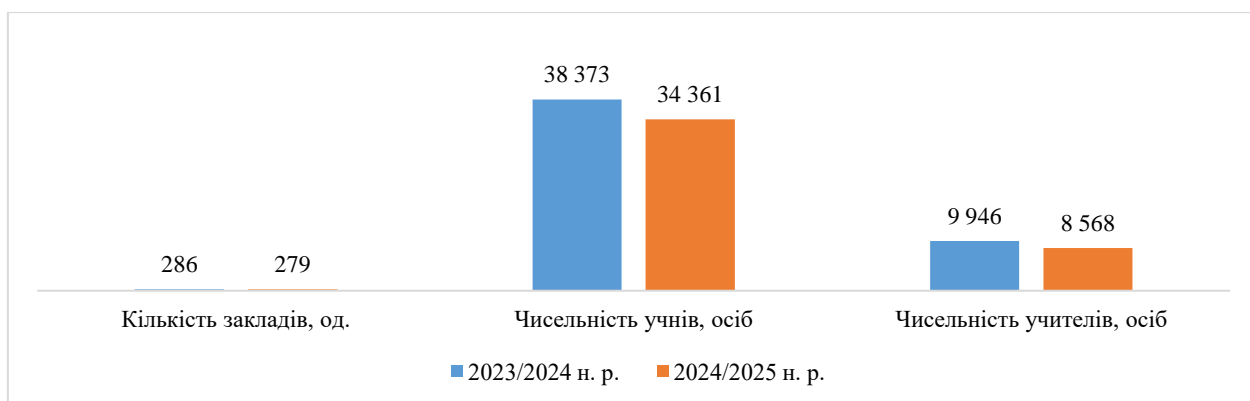
Натомість, кількість спеціальних класів у ЗЗСО та учнів у них зменшилася протягом двох останніх років (рис. 7.).

Рис. 7. Інформація щодо спеціальних класів, організованих при ЗЗСО, на початок 2023/2024 та 2024/2025 н. рр., од., осіб

Джерело: Складено за даними зведеної таблиці №Д-9 "Відомості про спеціальні заклади загальної середньої освіти" на початок 2023/2024 – 2024/2025 н. р.

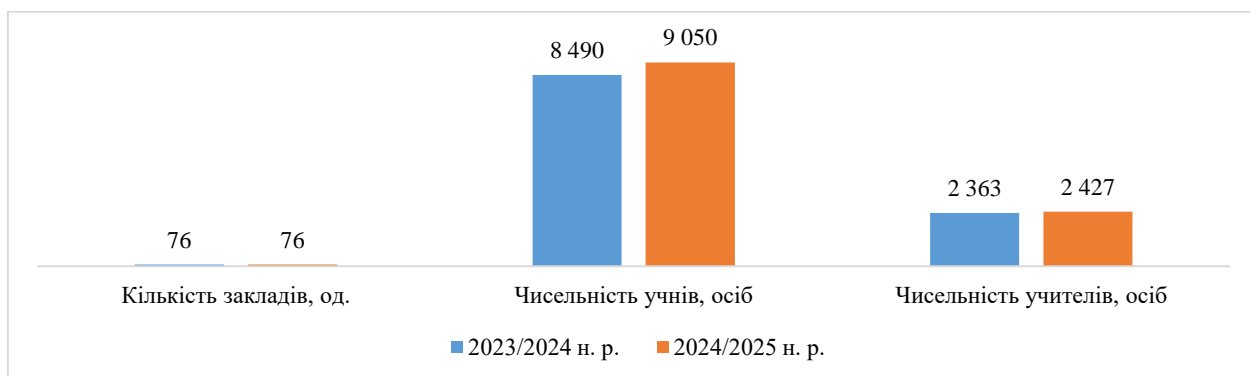
Кількість спеціальних закладів загальної середньої освіти, учнів у них та вчителів також зменшилася (рис. 8.).

Рис. 8. Інформація про спеціальні ЗЗСО (включаючи навчально-реабілітаційні центри) усіх форм власності та підпорядкування на початок 2023/2024 та 2024/2025 н. рр., од., осіб

Джерело: Складено за даними статистичних форм: № 76-РВК "Зведений звіт закладів загальної середньої освіти", № Д-9 Зведена таблиця "Відомості про заклади спеціальної освіти", № ЗНЗ-1 "Звіт закладу загальної середньої освіти" на початок 2023/2024 – 2024/2025 н. р.

Кількість навчально-реабілітаційних центрів залишилася незмінною. Натомість, кількість учнів і вчителів у них продемонструвала незначне збільшення (рис. 9.).

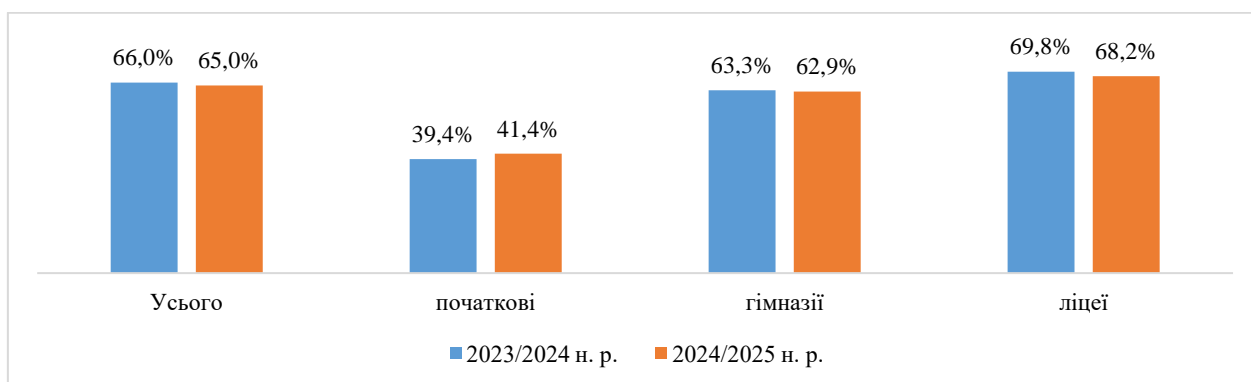

Рис. 9. Інформація про навчально-реабілітаційні центри на початок 2023/2024 та 2024/2025 н. рр., од., осіб

Джерело: Складено за даними статистичних форм: № 76-РВК "Зведений звіт закладів загальної середньої освіти", № Д-9 Зведена таблиця "Відомості про

заклади спеціальної освіти", № ЗНЗ-1 "Звіт закладу загальної середньої освіти"
на початок 2023/2024 – 2024/2025 н. р.

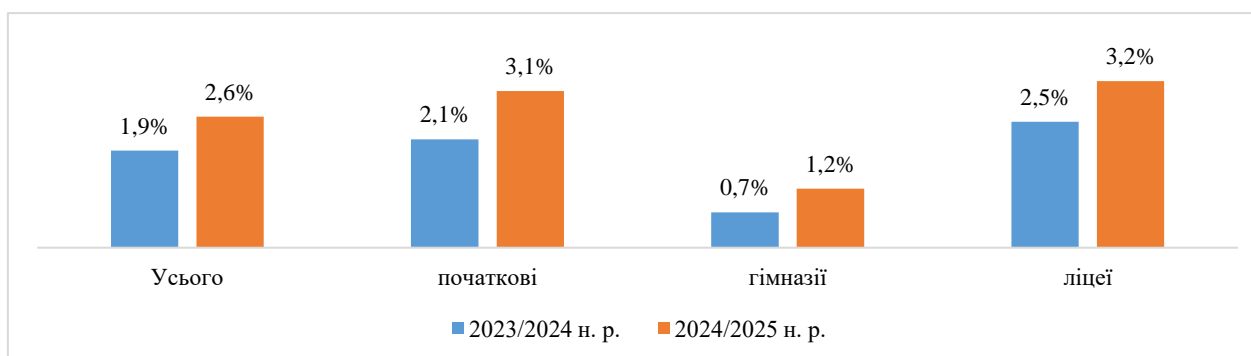
Загалом частка ЗЗСО, які мають пандуси та поручні, зменшилася за рахунок гімназій та ліцеїв. У початковій школі протилежна динаміка: частка таких закладів збільшилася за два останні роки (рис. 10).

Рис. 10. Кількість закладів загальної середньої освіти (без спеціальних ЗЗСО), що мають пандуси та поручні, на початок 2023/2024 та 2024/2025 н. рр., од.

Джерело: Складено за даними зведеної таблиці № Д-4 розділ I рядок 42, форми № ЗНЗ-1 розділ XII рядок 48 на початок 2023/2024 – 2024/2025 н. р.

Кількість ЗЗСО з ліфтами (підйомниками) збільшилася по закладах всіх рівнів освіти. Найбільше таких закладів стало в початковій школі (рис. 11.).

Рис. 11. Кількість закладів загальної середньої освіти (без спеціальних ЗЗСО), що мають ліфти (підйомники), на початок 2023/2024 та 2024/2025 н. рр., од.

Джерело: Складено за даними зведеної таблиці № Д-4 розділ І рядок 43, форми № ЗНЗ-1 розділ XII рядок 49 на початок 2023/2024 – 2024/2025 н. р.

Збільшилася частка ЗЗСО, які мають ресурсні кімнати. Це збільшення є пропорційним для закладів загальної середньої освіти всіх рівнів (рис. 12.).

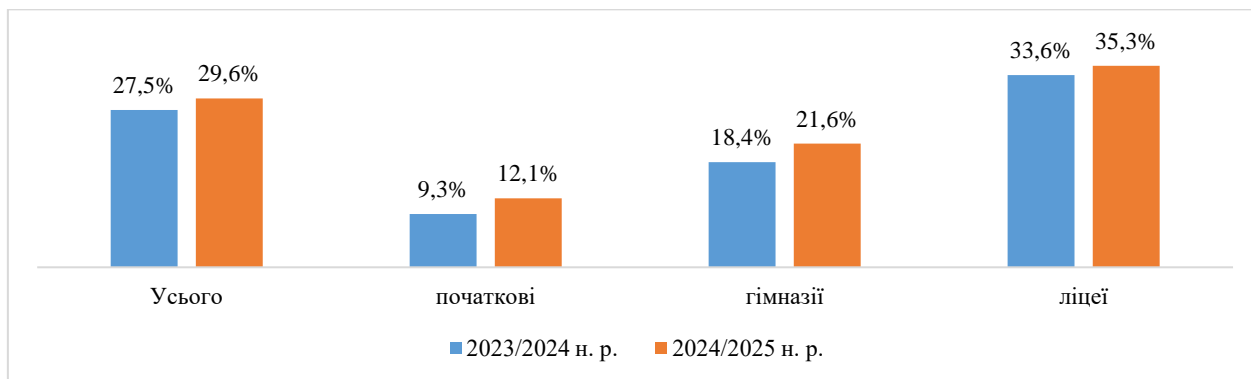

Рис. 12. Кількість закладів загальної середньої освіти (без спеціальних ЗЗСО), що мають ресурсну кімнату, на початок 2023/2024 та 2024/2025 н. рр., од.

Джерело: Складено за даними зведеної таблиці № Д-4 розділ І рядок 39, форми № ЗНЗ-1 розділ XII рядок 45 на початок 2023/2024 – 2024/2025 н. р.

Збільшилася частка ЗЗСО, які мають спеціально обладнані туалетні кімнати для осіб з інвалідністю (рис. 13.).

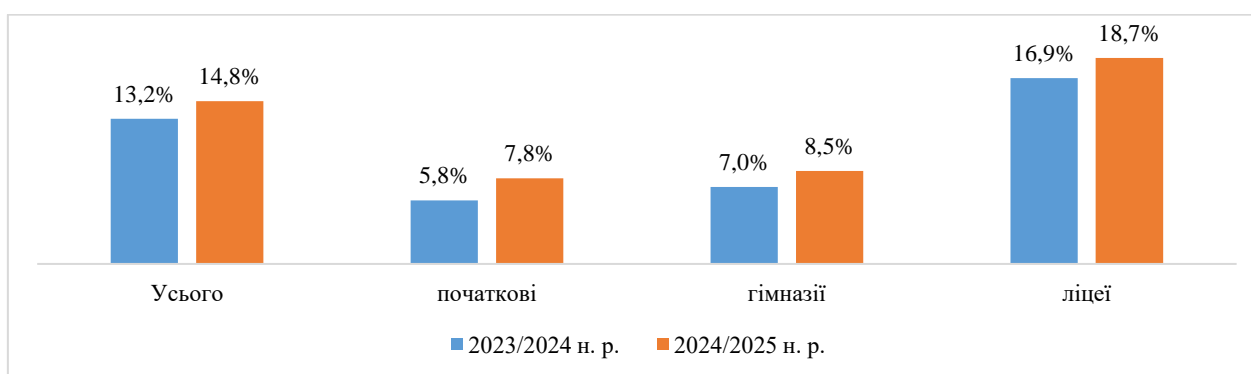
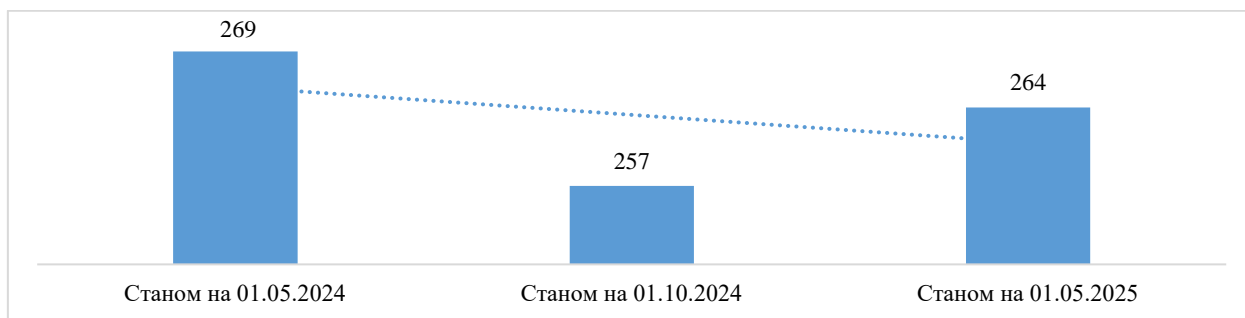

Рис. 13. Кількість закладів загальної середньої освіти (без спеціальних ЗЗСО), що мають спеціально обладнані туалетні кімнати для осіб з інвалідністю, на початок 2023/2024 та 2024/2025 н. рр., од.

Джерело: Складено за даними зведеної таблиці № Д-4 розділ І рядок 44, форми № ЗНЗ-1 розділ XII рядок 50 на початок 2023/2024 – 2024/2025 н. р.

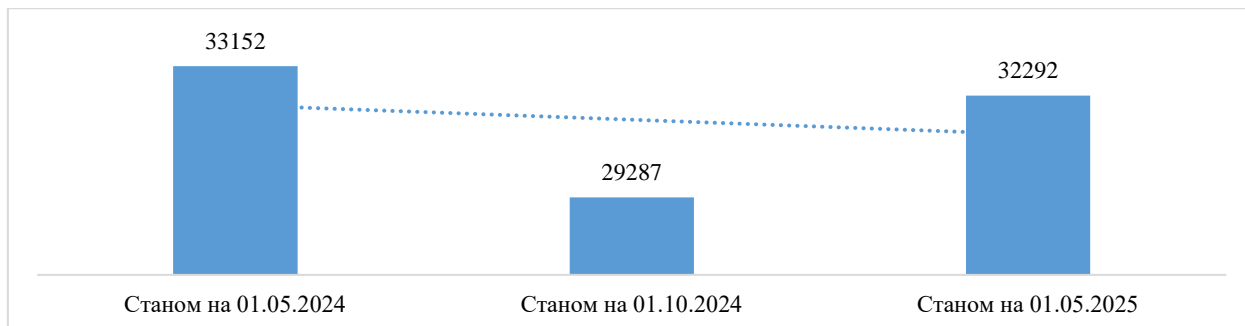
Оперативні дані підтверджують офіційну статистику, демонструючи незначне зменшення кількості спеціальних ЗЗСО протягом останнього року, але з «просіданням» у жовтні 2024 року (на початку 2024/2025 н. р.) (рис. 14.).

Рис. 14. Кількість спеціальних ЗЗСО, які функціонують і надають освітні послуги, од.

Джерело: Складено за оперативними даними ДНУ «ІОА» DashBoards

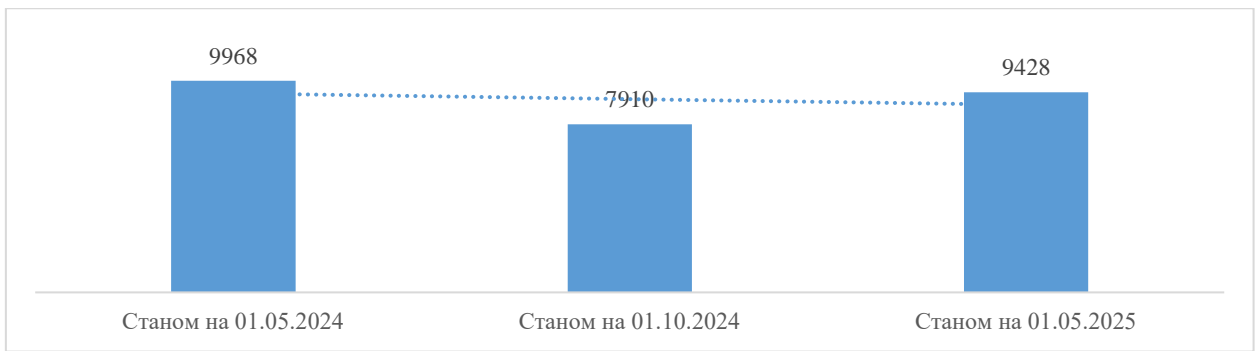
Аналогічна картина спостерігається і щодо кількості учнів у спеціальних ЗЗСО (рис. 15.).

Рис. 15. Кількість учнів, які здобувають освіту у спеціальних ЗЗСО, що функціонують, осіб

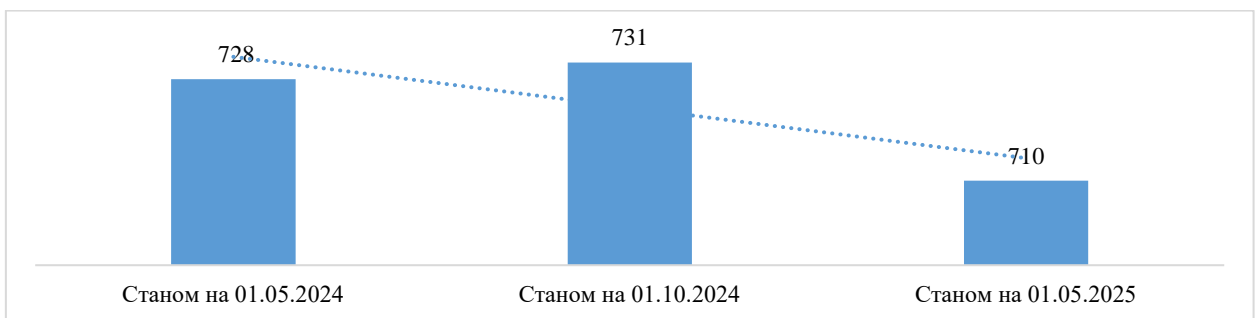
Джерело: Складено за оперативними даними ДНУ «ІОА» DashBoards

Зменшилась і кількість учнів, які здобувають освіту в спеціальних ЗЗСО та проживають / утримуються в пансіоні (рис. 16.).

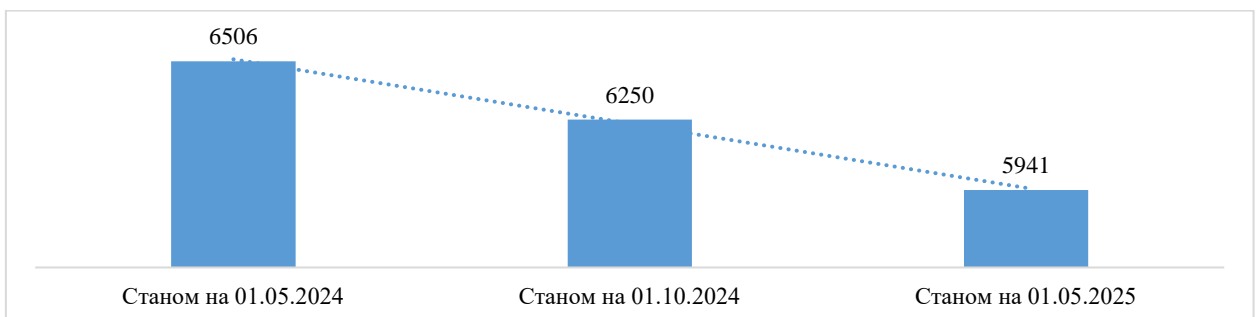
Рис. 16. Кількість учнів, які здобувають освіти у спеціальних ЗЗСО, що функціонують, та проживають/ утримуються у пансіоні, осіб
Джерело: Складено за оперативними даними ДНУ «ІОА» DashBoards

Щодо спеціальних класів, загалом за останній рік їх кількість у ЗЗСО зменшилася. Проте на відміну від спеціальних ЗЗСО, тут на початок 2024/2025 н р спостерігається збільшення таких класів, а на кінець навчального року – зменшення (рис. 17.).

Рис. 17. Кількість спеціальних класів у ЗЗСО, що функціонують, од.
Джерело: Складено за оперативними даними ДНУ «ІОА» DashBoards

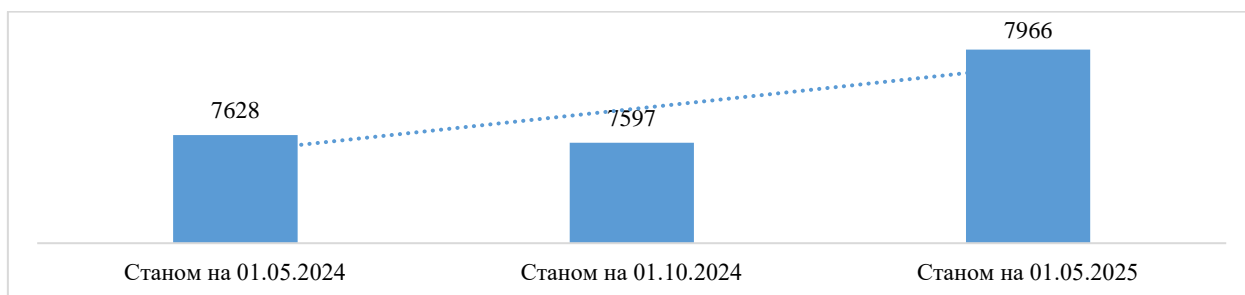
Показник «Кількість учнів з ООП в спеціальних класах ЗЗСО» демонструє стабільну негативну динаміку протягом останнього року (рис. 18.).

Рис. 18. Кількість учнів з ООП, які здобувають освіту в спеціальних класах ЗЗСО, що функціонують, осіб

Джерело: Складено за оперативними даними ДНУ «ІОА» DashBoards

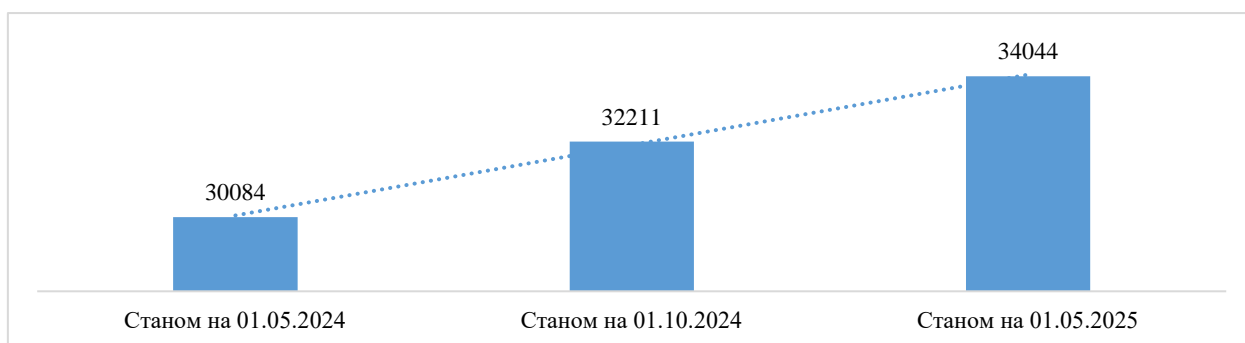
Натомість, кількість ЗЗСО, які мають інклюзивні класи, зростає упродовж поточного, 2025 року. На початку 2024/2025 н. р. спостерігалось незначне зменшення цього показника, але на кінець навчального року – значне збільшення (рис. 19.).

Рис. 19. Кількість ЗЗСО (в тому числі філій), які мають інклюзивні класи, од.

Джерело: Складено за оперативними даними ДНУ «ІОА» DashBoards

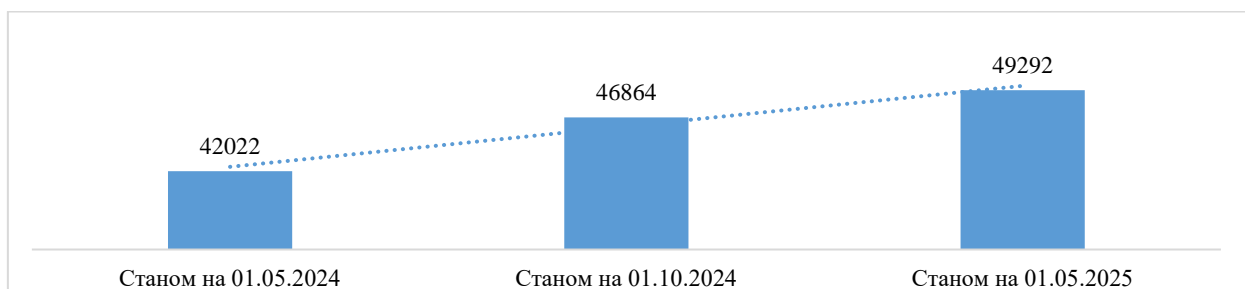
Кількість інклюзивних класів у ЗЗСО також стабільно збільшувалася протягом останнього року (рис. 20.).

Рис. 20. Кількість інклюзивних класів ЗЗСО, що функціонують, од.

Джерело: Складено за оперативними даними ДНУ «ІОА» DashBoards

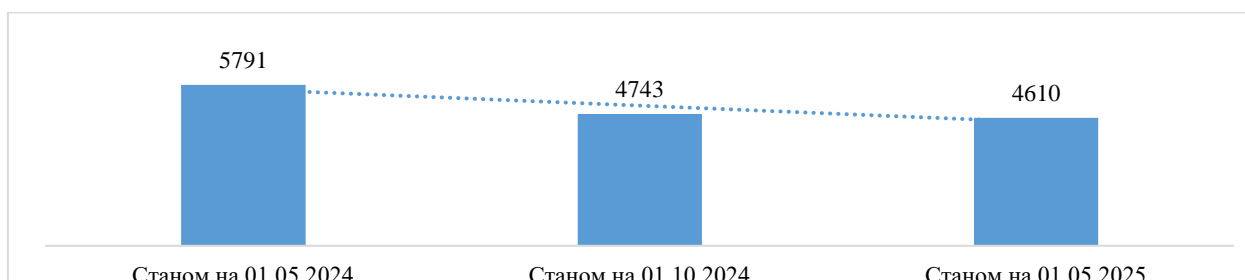
На відміну від кількості учнів з ООП, які навчаються в спеціальних класах ЗЗСО, показник «Кількість учнів з ООП в інклюзивних класах ЗЗСО» демонструє стабільну позитивну динаміку протягом останнього року (рис. 21).

Рис. 21. Кількість учнів з ООП, які здобувають освіту в інклюзивних класах ЗЗСО, що функціонують, осіб

Джерело: Складено за оперативними даними ДНУ «ІОА» DashBoards

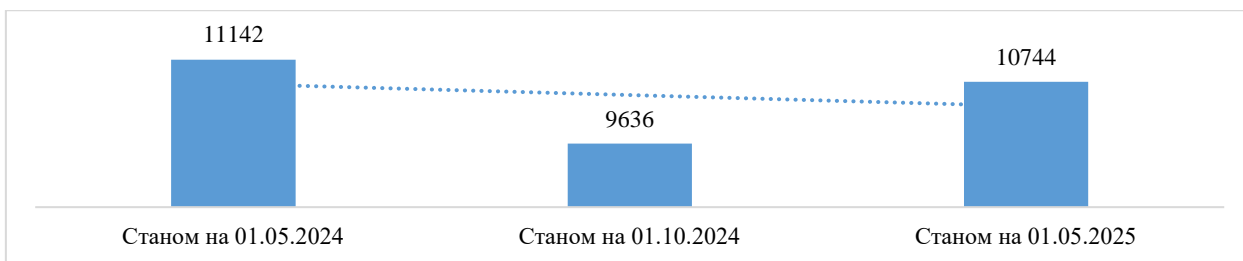
Кількість учнів з ООП, які продовжують перебувати за кордоном, зменшилася протягом останнього року (рис. 22.). Отже, ця категорія учнів повертається в Україну.

Рис. 22. Кількість учнів з ООП, які продовжують перебувати за кордоном, осіб

Джерело: Складено за оперативними даними ДНУ «ІОА» DashBoards

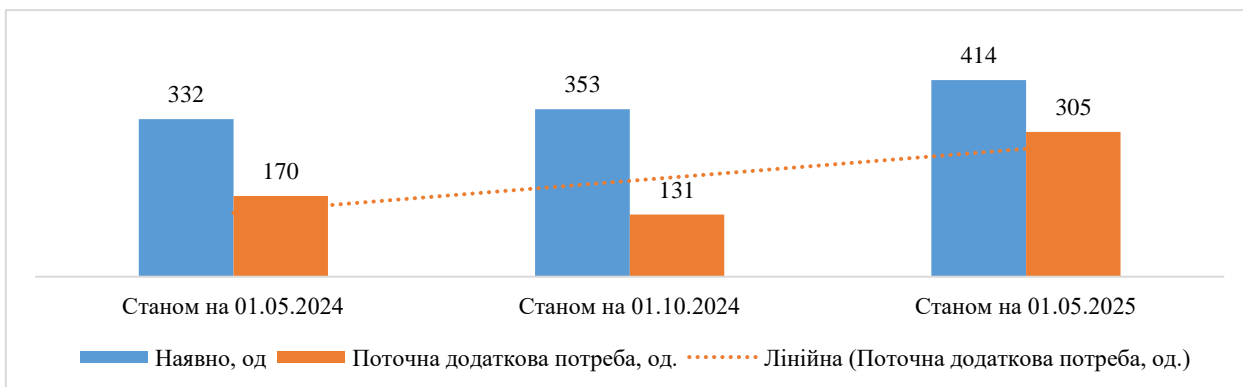
На початок 2024/2025 н. р. відбулося значне скорочення кількості учнів з ООП, які здобувають освіту за формою педагогічного патронажу. На кінець навчального року їх кількість збільшилася. Проте загальна тенденція залишилася негативною (рис. 23.).

Рис. 23. Кількість учнів з ООП, які здобувають освіту за формою педагогічного патронажу, осіб

Джерело: Складено за оперативними даними ДНУ «ІОА» DashBoards

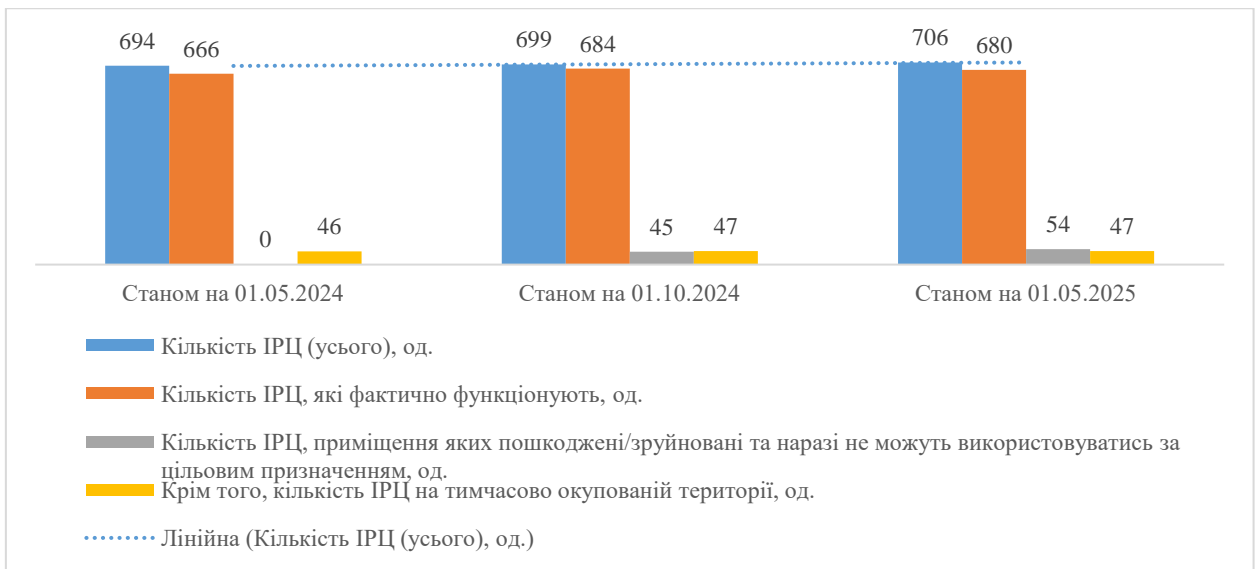
Незважаючи на збільшення кількості одиниць спеціальних шкільних автобусів для перевезення дітей з ООП на кріслах колісних, їх потреба за рік зросла майже у три рази (рис. 24.).

Рис. 24. Забезпечення учнів ЗЗСО – осіб з ООП спеціальними автобусами для перевезення на кріслах колісних, од.

Джерело: Складено за оперативними даними ДНУ «ІОА» DashBoards

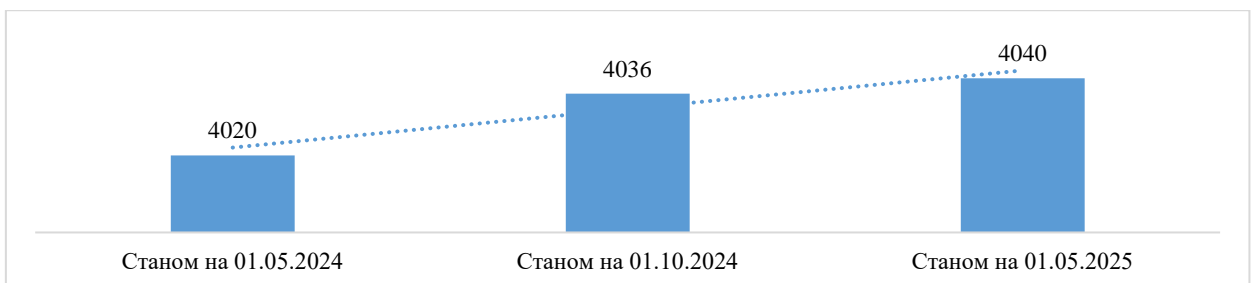
Загалом кількість ІРЦ за рік збільшилася. Проте, якщо на початок 2024/2025 н. р. кількість функціонуючих Центрів збільшилася порівняно з кінцем 2023/2024 н. р., то на кінець 2024/2025 н. р. спостерігається зменшення кількості. На жаль, з'явилися пошкоджені / зруйновані приміщення ІРЦ. Рік тому таких приміщень не було, наразі їх 54 одиниці (рис. 25.).

Рис. 25. Кількість інклюзивно-ресурсних центрів, од.

Джерело: Складено за оперативними даними ДНУ «ІОА» DashBoards

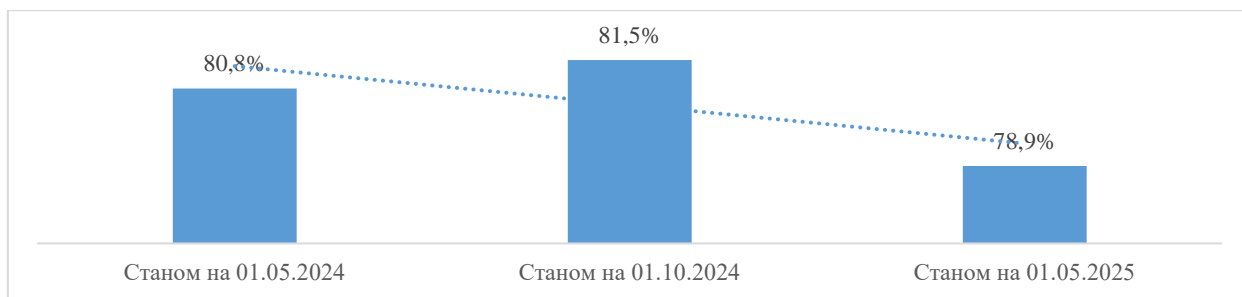
Збільшення кількості ІРЦ зумовило й збільшення кількості педагогічних працівників у них (рис. 26.). Проте це збільшення непропорційне, оскільки кількість функціонуючих ІРЦ збільшилася за рік на 14 одиниць, а кількість педагогічних працівників лише на 20 осіб.

Рис. 26. Кількість педагогічних працівників, які працюють в ІРЦ, осіб

Джерело: Складено за оперативними даними ДНУ «ІОА» DashBoards

Наслідком цієї диспропорції є дефіцит у кадровому забезпеченні ІРЦ (рис. 27.).

Рис. 27. Кадрове забезпечення педагогічними працівниками ІРЦ, %
Джерело: Складено за оперативними даними ДНУ «ІОА» DashBoards

Професійна (професійно-технічна) освіта

Упродовж 2023-2024 років кількість осіб з інвалідністю у закладах П(ПТ)О несуттєво зменшилась (3 859 осіб станом на 01.01.2024 та 3 840 осіб станом на 01.01.2025). Найбільша кількість осіб з інвалідністю навчалась у закладах П(ПТ)О Львівської (375 осіб), Дніпропетровської (328 осіб), Полтавської (268 осіб) областей та м. Києві (268 осіб) (рис. 28.).

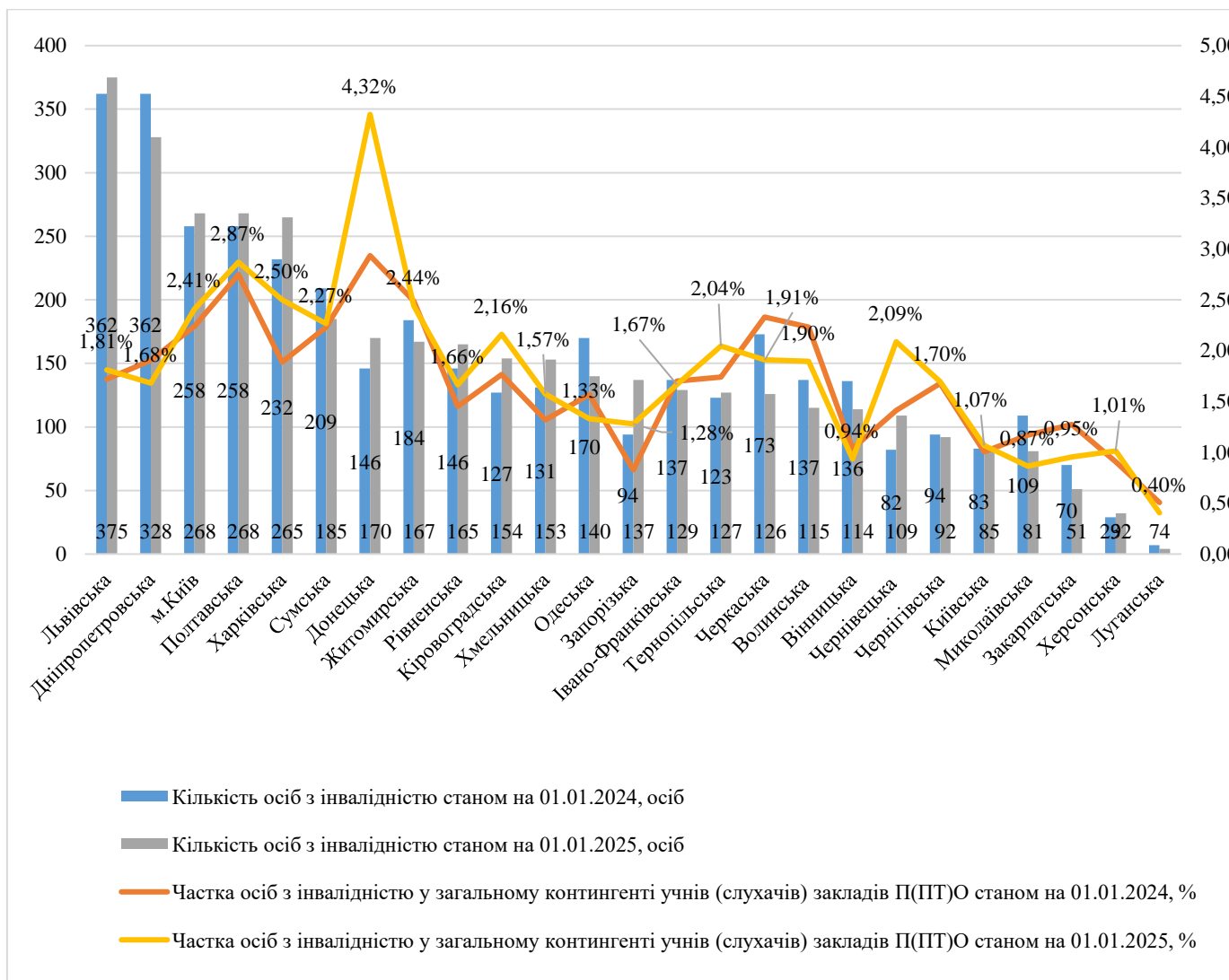

Рис. 28. Кількість осіб з інвалідністю у закладах професійної (професійно-технічної) освіти (станом на 1 січня), осіб, %

Джерело: Складено за даними державної статистичної звітності (форма № 3 (профтех)).

Висновки і рекомендації

За результатами дослідження зроблено наступні висновки й підготовлено рекомендації:

Висновки

1. Формалізовано підходи до збору даних, зокрема впроваджено оновлену форму № 1-ІРЦ, яка дозволяє детально відслідковувати кількість і потреби дітей з ООП. Однак її реалізація потребує синхронізації з європейськими стандартами обліку (наприклад, за моделлю Євростату).

2. Рамки інклюзивної освіти розширюються, про що свідчить зростання кількості інклюзивних груп і учнів з ООП як у ЗДО, так і ЗЗСО (зростання кількості інклюзивних класів у ЗЗСО — на понад 10% у 2024/2025 н. р., порівняно з попереднім).

3. Кадрове забезпечення ІРЦ залишається проблемним: збільшення кількості ІРЦ не супроводжується пропорційним зростанням кількості фахівців, що призводить до зниження доступності послуг.

4. Матеріально-технічна база поступово покращується: спостерігається позитивна динаміка у зростанні частки ЗДО та ЗЗСО з пандусами, ресурсними кімнатами, туалетами для осіб з інвалідністю, але показники демонструють дисбаланс, зокрема за типом місцевості: місто й село.

5. Інформаційна система АС «ІРЦ» поступово модернізується, доопрацювання програмного забезпечення залишається критично важливим.

6. Спостерігається низький рівень забезпечення спеціальним транспортом для дітей з ООП: попри зростання кількості автобусів, потреба перевищує наявність майже втричі.

Рекомендації

1. Удосконалити гармонізацію статистичної звітності України із показниками ЄС, зокрема щодо категоризації труднощів, рівнів підтримки та розподілу за віком.

2. Забезпечити автоматичний обмін даними про дітей з ООП між усіма ланками освіти.

3. Зміцнити кадровий потенціал ІРЦ, зокрема в регіонах, де спостерігається дефіцит фахових кадрів, через запровадження програм підвищення кваліфікації, стипендій, фінансового стимулювання.

4. Забезпечити системний моніторинг підвезення учнів з ООП та оновити Національну програму забезпечення спеціальним транспортом з урахуванням потреб дітей з інвалідністю в сільській місцевості.

5. Посилити фінансовий контроль за використанням субвенцій на надання підтримки особам з ООП, забезпечивши прозору звітність на рівні громад.

6. Поширювати кращі практики інклюзивного навчання через платформу професійного розвитку педагогів, зокрема в ЗДО та П(ПТ)О.